

Over het opvoeden van jongens

In Brøndby Strand, een district in een buitenwijk van Kopenhagen waar talrijke etnische minderheden wonen, staat 'Het huis van de kinderen van Nattergalen' (nachtegaal). Het huis is een project van de Deense vakvereniging van de kleuterschool en van medewerkers in de opvang voor kinderen van 0 tot 5 jaar. Aangezien jongens zwaar oververtegenwoordigd zijn onder de probleemkinderen, vroeg men zich in dit huis af welke voorstelling een jongen zich eigenlijk maakt bij opvang en educatie van jonge kinderen. Begrijpen wij wel voldoende wat de jongens interesseert?

DOOR: JENS E. JØRGENSEN EN HENRIK HAUBRO –

Om de vraag te beantwoorden wat jongens eigenlijk verwachten, hebben we gedurende een jaar werkmethodes ontwikkeld en getest. Dat doen we ook met het pedagogisch materiaal dat de jongens stimuleert om deel te nemen en zich te verbinden met de activiteiten en de sociale omgeving. We stellen ons als doel de standpunten van de jongens opnieuw te waarderen. Ervaringen en resultaten zullen we presenteren op de website van het project en in een handboek. Een atelier en een afsluitende conferentie zijn eveneens gepland om zowel een grotere verspreiding van deze thematiek alsook de voortzetting van het debat te verzekeren.

Het vrije spel in de speelruimte

De kinderen krijgen toestemming om na het middagmaal de speelruimte op te zoeken. De

grotere kinderen kunnen met de fiets rijden. Ze laveren tussen de zandbakken en de inrichting. Oliviaz, een van de grote meisjes, controleert het fietsspel. Ze verdeelt de gouden, zilveren en bronzen medailles aan de anderen. De andere wielrennertjes zijn meisjes en één enkele jongen. In het algemeen is de ruimte in tweeën verdeeld: een groepje jongens houdt zich op dicht bij de schommel en het sportterrein in een van de uithoeken, een meisjesgroep blijft rond het kleine huis aan de andere kant. Een van de meisjes speelt en kibbelt met de jongens.

De traditionele rolverdeling is alomtegenwoordig. Ze verdwijnt zelfs niet als de kinderen de vrije keuze van omgeving krijgen. Daarentegen lijkt het alsof geslachtsverschillen een minder belangrijke rol spelen in een gestructureerde activiteit zoals de muzieklus. Vanuit het gezichtspunt van de gelijkheid van de ge-

slachten helpen die gestructureerde activiteiten sommige negatieve aspecten van het vrije spel te compenseren, zoals het harde proces van uitsluiting waarvan we soms getuige zijn. Het kan een steun zijn voor de kinderen, die in groepen van jongens en meisjes verdeeld zijn: hier kunnen ze aansluiten bij activiteiten en zich competent voelen.

De jongens integreren niet...

Vele jaren van debat en professionele initiatieven ten spijt, stellen we nog altijd vast dat de jongens oververtegenwoordigd zijn onder probleemkinderen en jongeren die afhaken. We zien dat op school waar de kans dat jongens afglijden naar gespecialiseerde vormen van onderwijs in vergelijking met meisjes ongeveer drie keer hoger ligt (8,1 procent tegen 3,2 procent). Dit geldt ook voor de kansen dat ze voortijdig afhaken. Het is dus meer dan duidelijk dat jongens een groter risico lopen op uitsluiting, zeer zeker als ze afkomstig zijn uit milieus met lage inkomens, een zwak opvoedingspeil en dito sociale status, vaak gecombineerd met een niet-westerse origine. Diezelfde tendens stellen we ook vast in het kinderhuis *Nattergalen*: 12 van de 13 kinderen van onze twee bijzondere groepen zijn jongens. En tussen de 31 kinderen, die deze zomer de school bezoeken, hebben 7 op 10 bijzondere aandacht nodig. Het onderzoek zegt het duidelijk: we dienen onze opvoeding en inrichting aan te passen aan de jongens, op een zodanige manier dat we een toename in de uitsluiting van jongens kunnen vermijden, zowel in de kinderopvang als in het onderwijs.

Ingrijpen in de 'zaal van de tuimelaar'

Philip en John hebben twee meisjes die in de zaal wilden spelen tegengehouden onder het voorwendsel dat 'ze niet naar binnen mogen omdat we circus gaan spelen'. We moeten opmerken dat die zaal gewoonlijk niet voor iedereen toegankelijk is. Kort daarop komen de meisjes terug met een volwassene, die oppert dat ze wel binnen kunnen zonder het circusspel te storen. Philip en John zeggen niets. Ze zijn wat stilletjes, observeren en, als de meisjes de zaal betreden, keren ze terug naar hun project. De volwassene verdwijnt.

Vragenlijst:

- Hoe moet de speelruimte tussen de verschillende kindergroepen verdeeld worden?
- Hebben jongens en meisjes dezelfde manieren van handelen?
- Zijn er andere ruimten waar de jongens de meisjes uitsluiten en omgekeerd?
- Op welke manier kunnen we gemengdheid toepassen als de kinderen de regels van de instelling interpreteren op een wijze, die de mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van gender systematisch beperken?

Hoe laten we de jongens deelnemen?

Of meer precies: hoe bepalen de jongens hun plaats in het kindertehuis *Nattergalen*? Hebben we ook maar het minste idee van wat hen bezig houdt? Welke zijn voor hen de meest boeiende activiteiten? Wat zijn de spelletjes en situaties die hen uitdagen (in alle betekenissen van dat woord)? En met wie amuseren ze zich het meest? Een ander onderwerp betreft het pedagogische aspect: het activeren van de kennis van de opvoeders (zowel theoretisch als praktisch) als het over gendervragen gaat. Zo zijn jongens trager op het gebied van taalverwerving dan meisjes. Daarom werken we met verschillende benaderingen voor meisjes en jongens. Op die manier vermijden we het risico om een te grote groep jongens te identificeren met potentiële taalmoeilijkheden. We kiezen dus veeleer voor een trager verwervingsproces dan voor een gelijke leeftijden. Een van de uitdagingen voor de opvoeders is het versterken van de primaire preventie-activiteiten voor jongens van 0 tot 6 jaar, maar dan wel met bijzondere aandacht voor de secundaire en tertiaire preventie bij jongens met een speciaal profiel. Met andere woorden: voor de jongens maximaliseren we hun ontwikkeling en bekwaamheden als ze deelnemen aan het groepsgebeuren in de voorzieningen voor kinderen.

Wat zijn de meest geschikte pedagogische concepten voor de jongens?

Het project beoogt in het bijzonder de ontwikkeling van nieuwe opvoedingspraktijken,

die terdege rekening houden met het perspectief van jongens. Een dergelijk objectief impliceert drie essentiële dilemma's voor de dagelijkse praktijk, waarmee wij en veel andere voorzieningen voor kinderen geconfronteerd worden.

- We beschikken over een grote hoeveelheid kennis en theorie, alsook over talrijke middelen van evaluatie, zoals de deelname aan projecten, de verwerving van taal, de doelstelling van de opvang, enzovoorts. Maar het wordt dringend tijd om al die kennis te operationaliseren en te transformeren naar tastbare pedagogische competenties.
- Ons algemeen programma voorziet in bijzondere groepen, zoals bijvoorbeeld autistische kinderen of kinderen met speciale behoeftes. Maar we hebben dringend behoefte aan activiteiten en kaders die de kinderen betere kansen bieden om ook hun deelname aan het groepsleven te bevorderen.
- We zijn ons bewust van de noodzaak én het voordeel om te werken in teams en netwerken die onze professionele bekwaamheden en dagelijkse activiteiten doelmatiger maken. Maar dat veronderstelt nieuwe structuren om aan die behoefte te voldoen.

In de gemeente Brøndby nemen we gewoontegetrouw ook het gespecialiseerde werk met risicovolle kinderen op onze schouders. In de toekomst concentreren we ons op de algehele omgeving van ieder kind. De educatieve benadering verplaatst zich daarmee van een individueel perspectief naar een gesocialiseerd perspectief voor iedereen. In die context willen we in het bijzonder dat de jongens de mogelijkheid krijgen om als leden van een groep hun deelname in de praktijk om te zetten. Het gaat ook om hun participatie in het spel en de educatieve activiteiten. Daarbij pogen we te omschrijven welk type van werk en pedagogische activiteit hun sociale competenties methodisch kunnen verbeteren.

De theoretische aanpak

Vanuit theoretisch oogpunt baseren we ons projectwerk naast de algemene opvoeding op drie pijlers:

- De 'theorieën van de insluiting', waarin het principe essentieel is dat alle kinderen toe-

gang hebben tot voor hen betekenisvolle gemeenschappen, want die versterken de capaciteiten van het kind om die sociale en academische vaardigheden te verwerven die het in het latere schoolleven nodig zal hebben. De daden en het gedrag van het kind worden beschouwd als het resultaat van een interactie tussen de sociale context en de individuele kenmerken.

- Een aanpak die is gebaseerd op de bronnen: deze aanpak bestaat erin het potentieel en de competenties van ieder kind te benutten, veel meer dan zich te concentreren op het kind als de oorzaak van problemen. De volwassene helpt de relaties te onderscheiden en ze te omschrijven. Hij reikt betekenissen aan op een manier, die de diversiteit integreert en belangrijke kansen voor de ontwikkeling en lering van de kinderen voedt. Die narratieve elementen beïnvloeden de wijze waarop we werken met de kinderen en met de jongens in het bijzonder.
- Acties en netwerken: ze verbeteren het begrip van wat de opvoeders als professionals doen of kunnen doen, daarin gesteund door hun observaties en de verslagen uit hun praktijk. Door aan de hand van de praktijk van anderen, op de eigen praktijk te reflecteren, kunnen we meer inzicht verkrijgen in de vooronderstellingen die de activiteiten van ieder van ons ondersteunen.

Het handboek dat we uitwerken, is bedoeld als een hulpmiddel voor het personeel dat systematischer wil werken rond die implicaties van de jongensproblematiek en een beter begrip van hun sociale bekwaamheden. Het is eveneens gebaseerd op goede voorbeelden en ervaringen uit de dagelijkse praktijk. Hét sleutelbegrip van de gids is: 'Hoe?' Het gaat uiteindelijk om de vertaling van de theorie naar de praktijk.

*Jens E. Jørgensen is directeur van het kindertehuis Nattergalen.
W:denup.dk*

*Henrik Haubro is chef consultant van een netwerk van psychologische, pedagogische en inclusieve raadgeving.
W:inklusionsnetværket.dk.*